

ادامه از صفحه اول

تأملی در نقدنامه سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

نکته پنجم: ضرورت تدوین رویکرد تمدنی، پیشش از هرگونه برنامه‌ریزی برای توسعه و پیشرفت کشور

اصولا نگاه تمدنی در سند پیشرفت، سبب شکل‌گیری «رویکرد» در مسیر تحولات آن کشور است. نگاه تمدنی رویکردساز، مشرف و حاکم بر نگاه برنامه‌ای ناظر به پیشرفت و گذر از وضع موجود به سمت وضع مطلوب است؛ زیرا این، نگاه تمدنی است که اصولا معلوم می‌کند «مطلوب» در مسیر پیشرفت چیست و چگونه و با چه روشی باید به سمت آن حرکت کرد. بنابراین، تدوین نگاه و رویکرد تمدنی، باید بر تدوین هرگونه برنامه توسعه‌محور پیشی بگیرد و این، دقیقا برخلاف نگاه منتقد محترم در نقدنامه، مبنی بر لزوم تقدم برنامه‌های توسعه بر برنامه‌های تمدنی است.

نکته ششم: لزوم توجه به جایگاه ایرانیت در کنار اسلامیت‌الگو

الگوی پیشرفت باید هم‌زمان با التفات به موازین و مبانی اندیشه اسلامی، به بافت جغرافیایی و تاریخ اقلیمی ایران نیز توجه کند. چراکه توقع توفیق داشتن از هرگونه سند پیشرفت بدون توجه به بستر تحقق آن، امری ناممکن است. از سوی دیگر، تاریخ ماندگار جامعه ایرانی فارغ از وجه اسلامیت، برخوردار از وجه‌های فاخر و انسانی است و مردم ایران همواره برخوردار از علاقه عمیق به حکمت و هنر و تعاملات اجتماعی بوده‌اند. همین امر سبب می‌شود که در تحقق اهداف و آرمان‌های پیشرفت، کام‌های توانمند و مقتدری برداشته شود. بر این اساس، ابهام دیگر منتقد محترم مبنی بر عدم وضوح نقش ایرانیت‌سند در کنار اسلامیت آن رفح می‌شود.

نکته هفتم: لزوم هماهنگی دانش‌های مضاف در کنار تحقق بخشی به اهداف سند

اشکال درستی را منتقد محترم طرح کرده است که اینجانب نیز بر آن تاکید می‌ورزم. در برخی از بخش‌های سند الگو، به ضرورت اسلامیت وجود اقتصادی، سیاسی و فرهنگی تاکید شده است. اما حقیقت این است که اندیشمندان و پژوهشگران این عرصه‌ها در حوزه و دانشگاه، هنوز در تحقق دانش‌های اسلامی مضاف در این حوزه‌های بنیادی، توفیق کامل و تام نیافته‌اند. از این رو، بر اقتصاددانان، سیاست‌پژوهان، فرهنگ‌دانان و جامعه‌شناسان فرض است که همگام با اجرای سند، به جبران این نقیصه اهتمام ورزند.

نکته هشتم: رویکرد غرب‌گزینی در سند الگو
در میان الگوهای سه‌گانه «غرب‌گرایی»، غرب‌ستیزی و غرب‌گزینی» و رویکرد حاکم و مقبول نزد اندیشمندان مرکز الگو، رویکرد غرب‌گزینی بوده است. این رویکرد بدین معناست که نباید این‌گونه تصور کرد که همه آنچه در غرب رخ داده، مبنی است و هم‌چنین، این‌گونه نیز نباید تصور کرد که غرب را با کلیتش باید پذیرفت. بلکه باید در قبال مدرنیته، رویکرد گزینش را انتخاب کرد و امور مطلوب موجود در مدرنیته را پذیرفت و امور نامطلوب آن را طرد کرد؛ از این رو، این سند نه در ستیز با غرب است و نه در گرایش و غلبیدن به سوی غرب، با عنایت به این نکته در پاسخ به پژوهشگر منتقد که نگاشته است «این سند مبتنی بر اسلام سیاسی است نه اسلام میانه‌رو» چنین پاسخ می‌دهیم: «در عین حال که می‌پذیریم این سند، مبتنی بر اسلام سیاسی است، اما معتقدیم روح اسلام سیاسی، اسلامی معتدل و دور از افراط و تفریط است.»

نکته نهم: التفات به آینده همگام با توجه به معضلات آکنونی
یکی از نکات تحسین‌برانگیز سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، توجه هم‌زمان به وضعیت نامطلوب آکنون و لزوم حرکت به سمت وضعیت مطلوب در آینده است که مع‌الاسف به صورت معکوس در نقدنامه آقای سیدصادق حقیقت منعکس شده است؛ به عنوان نمونه، خام‌فروشی محصولات استراتژیک، یکی از نقیصه‌ها و معضلات اقتصادی کنونی کشورمان است؛ این معضل به درستی در این سند مورد شناسایی قرار گرفته و بر ضرورت برطرف‌کردن آن، به عنوان یکی از موانع کلان پیشرفت اقتصادی در افق آینده تاکید شده است؛ این نکته نشان می‌دهد که سند الگو همگام با نگاه به نقطه مطلوب آینده، به پیچ تاریخی کنونی که مشخون از بحران‌هاست، التفات کرده است.

نکته دهم: التفات به کارنامه و برنامه به نحو توانان
منتقد محترم تاکید ورزیده است که نمی‌توان بدون توجه به کارنامه ۴۰ساله جمهوری اسلامی ایران، اقدام به تدوین سند برای ۵۰ سال آینده کرد. این سخن، حقیقتی بزر است و صحیح است که باید به سمع و نظر آن پژوهشگر محترم و منتقد رساند که همه صاحب‌نظران و ایدپردازان حاضر در اندیشه‌های مرکز الگوی پیشرفت، به این نکته توجه داشته‌اند که باید وضعیت موجود را به درستی تصویر بکنیم و بعد از درک درست از وضعیت موجود، به فکر کام‌های پیش‌رانه آتی باشیم.

ایسنا: رئیس‌جمهور در سخنان پایانی جلسه بررسی صلاحیت وزیران پیشنهادی دولت سیزدهم، گفت: معرفی وزرا براساس شاخص‌هایی بود که درباره آنها در دوره انتخابات به مردم قول داده بودم که بر مبنای آن وزرا را انتخاب کنند. از جمله شاخص‌های کارآمدی، تخصص، فسادستیزی و مردمی بودن. ابراهیم رئیسی با تاکید بر اینکه صلاحیت عملی و علمی وزرا در معرفی آنان تأثیر اساسی داشت، افزود: آنچه در سامانه تشکیل‌شده برای انتخاب وزرا به دست آمد یک بانک اطلاعاتی است که در اختیار وزرای انتخابی قرار می‌گیرد تا کسانی که در آنجا مورد توجه مردم قرار گرفتند، فارغ از کسانی که به‌عنوان وزیر معرفی شدند، در سطوح دیگر مدیریتی به کار گرفته شوند. او با بیان اینکه شرط مطلق ما نسبت به همه وزرا سلامت و پاک‌دستی آنان بوده است، عنوان کرد: این شرط فقط در رأی اعتماد مورد تاکید نیست، بلکه همیشه مورد تاکید ماست. هر زمانی معلوم شود که کسی که با دولت همکاری می‌کند، نه در جایگاه وزیر بلکه در هر جایگاه دیگری، کوچک‌ترین ناسلامتی بروز دهد، این تحمل نخواهد شد. رئیسی گفت: همه بدانند که ما پاک‌دستی و سلامت دولتمردان را مورد توجه قرار می‌دهیم. من در مبارزه با فساد به‌هیچ‌عنوان کوتاه نخواهم آمد. شرط ضمنی من در انتخابات موضوع مبارزه با فساد بود. اگر گزارش می‌موق به دستم برسد که کسی به فساد آلوده شده، برای برخورد با او درنگ نخواهم کرد، اما صرف

سیاست

ابراهیم رئیسی: کوچک‌ترین ناسلامتی وزرا تحمل نخواهد شد

اتهام با اینکه صرفا در جایی مکتوب شود یا برای کسی این ذهنیت پیش آید، کافی نیست، ما باید بررسی کنیم و وقتی به یک سند متقن رسیدیم به آن رسیدگی می‌کنیم. او افزود: هیچ اتهام متقن و مستقنی نسبت به هیچ‌کدام از وزرای پیشنهادی وجود ندارد و من این را به مجلس اطمینان می‌دهم که اگر به کسی هم در جایی اتهامی وارد شده، آن اتهام رد شده است. خط قرمز ما در مبارزه با فساد فقط بی حساب و استناد به کسی اتهام‌زدن است اما اینکه طرف کیست و وابسته به کجاست برای ما مهم نیست و در عمل هم دیدید که مشی ما همین است و در ادامه هم خواهد بود ان‌شاءالله. رئیس‌جمهور با اشاره به اینکه برخی موارد طرح‌شده در جریان بررسی صلاحیت‌ها درمورد برخی افراد او را حساس کرده است، عنوان کرد: در این چند مورد، تماس گرفتم و کار را به نهادهای اطلاعاتی سپردم که اگر چنانچه این موارد صحت دارد به من اطلاع دهید تا به جای خود واکنش لازم نشان داده شود، اما بعد از چند روز بررسی گفتند که هیچ‌کدام از این موارد صحت ندارد. پس من به مجلس در این زمینه هم اطمینان می‌دهم. او گفت: مردم تاب و توان اختلاف و مجلس و دولت را ندارند و از خاطرات اختلافات گذشته دل خوشی ندارند، امروز ما به‌دنبال تعامل کامل با مجلس هستیم. این شرایط فعلی از نظر کرونا وضعیت معیشت مردم می‌طلبد که دولت سریع‌تر تشکیل شود. رئیسی با تاکید بر اینکه همه وزارتخانه‌ها مهم هستند، عنوان کرد: آن بخش‌هایی که

قالیباف مخاطب تذکرات شفاهی

همه به جز یک نفر

عکس

کوشش

شهیدکافالینژاد

میران

کوشش

عکس

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

کوشش

بحث جان و نان مردم را به دست دارند و در خط مقدم خدمت‌رسانی به سفره مردم هستند، اهمیت خاصی دارند و امیدوارم با رأی مثبت شما این وزارتخانه‌ها و نیز همه وزارتخانه‌ها مشغول به کار شوند. تاکید می‌کنم که وزرای خط مقدم اقتصاد کشور که به پشتوانه رأی قوی مجلس نیاز دارد ان‌شاءالله به این رأی هم برسند. او با اشاره به برخی کلاه‌ها از انتخاب وزرای جوان، افزود: هم توانایی علمی و هم عملی آنان مورد توجه من بوده و اگر این‌طور نبود چنین افرادی معرفی نمی‌شدند. مگر بنده و آقای قالیباف در ابتدای انقلاب چند سال سن داشتیم که یکی فرمانده تیپ و دیگری در دستکنا قضائی مشغول بود؟ اگر میدان به جوانان ندیم‌پس چگونه جوان‌گرایی با بگیرد. جوانانی که معرفی کردیم با کارشان ارتباط برقرار کرده‌اند و این‌طور نبوده که با مدرک دکتری از دانشگاه بیایند و معرفی شوند. ممکن است که آن مدیریت‌های کلان را نداشته باشند ولی با کار آشنا هستند. ما می‌خواهیم روحیه جوان‌گرایی و یک تحول در ساختار مدیریتی ایجاد شود. رئیس‌جمهوری با بیان اینکه ما بعد از رأی اعتماد از صبح پنجشنبه (امروز) اولین جلسه دولت را برگزار می‌کنیم، گفت: ما گرفتار مسائلی هستیم که یک ساعت معطلی هم برای ما جایز نیست، از جمله وضعیت واکسیناسیون کرونا که برای آن هم در داخل پیگیری‌های لازم انجام شده و هم ارز لازم را تأمین کردیم و گشایش‌هایی در کار است.

نکته ششم: لزوم توجه به جایگاه ایرانیت در کنار اسلامیت‌الگو
الگوی پیشرفت باید هم‌زمان با التفات به موازین و مبانی اندیشه اسلامی، به بافت جغرافیایی و تاریخ اقلیمی ایران نیز توجه کند. چراکه توقع توفیق داشتن از هرگونه سند پیشرفت بدون توجه به بستر تحقق آن، امری ناممکن است. از سوی دیگر، تاریخ ماندگار جامعه ایرانی فارغ از وجه اسلامیت، برخوردار از وجه‌های فاخر و انسانی است و مردم ایران همواره برخوردار از علاقه عمیق به حکمت و هنر و تعاملات اجتماعی بوده‌اند. همین امر سبب می‌شود که در تحقق اهداف و آرمان‌های پیشرفت، کام‌های توانمند و مقتدری برداشته شود. بر این اساس، ابهام دیگر منتقد محترم مبنی بر عدم وضوح نقش ایرانیت‌سند در کنار اسلامیت آن رفح می‌شود.

نکته هفتم: لزوم هماهنگی دانش‌های مضاف در کنار تحقق بخشی به اهداف سند
اشکال درستی را منتقد محترم طرح کرده است که اینجانب نیز بر آن تاکید می‌ورزم. در برخی از بخش‌های سند الگو، به ضرورت اسلامیت وجود اقتصادی، سیاسی و فرهنگی تاکید شده است. اما حقیقت این است که اندیشمندان و پژوهشگران این عرصه‌ها در حوزه و دانشگاه، هنوز در تحقق دانش‌های اسلامی مضاف در این حوزه‌های بنیادی، توفیق کامل و تام نیافته‌اند. از این رو، بر اقتصاددانان، سیاست‌پژوهان، فرهنگ‌دانان و جامعه‌شناسان فرض است که همگام با اجرای سند، به جبران این نقیصه اهتمام ورزند.

نکته هشتم: رویکرد غرب‌گزینی در سند الگو
در میان الگوهای سه‌گانه «غرب‌گرایی»، غرب‌ستیزی و غرب‌گزینی» و رویکرد حاکم و مقبول نزد اندیشمندان مرکز الگو، رویکرد غرب‌گزینی بوده است. این رویکرد بدین معناست که نباید این‌گونه تصور کرد که همه آنچه در غرب رخ داده، مبنی است و هم‌چنین، این‌گونه نیز نباید تصور کرد که غرب را با کلیتش باید پذیرفت. بلکه باید در قبال مدرنیته، رویکرد گزینش را انتخاب کرد و امور مطلوب موجود در مدرنیته را پذیرفت و امور نامطلوب آن را طرد کرد؛ از این رو، این سند نه در ستیز با غرب است و نه در گرایش و غلبیدن به سوی غرب، با عنایت به این نکته در پاسخ به پژوهشگر منتقد که نگاشته است «این سند مبتنی بر اسلام سیاسی است نه اسلام میانه‌رو» چنین پاسخ می‌دهیم: «در عین حال که می‌پذیریم این سند، مبتنی بر اسلام سیاسی است، اما معتقدیم روح اسلام سیاسی، اسلامی معتدل و دور از افراط و تفریط است.»

نکته نهم: التفات به آینده همگام با توجه به معضلات آکنونی
یکی از نکات تحسین‌برانگیز سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، توجه هم‌زمان به وضعیت نامطلوب آکنون و لزوم حرکت به سمت وضعیت مطلوب در آینده است که مع‌الاسف به صورت معکوس در نقدنامه آقای سیدصادق حقیقت منعکس شده است؛ به عنوان نمونه، خام‌فروشی محصولات استراتژیک، یکی از نقیصه‌ها و معضلات اقتصادی کنونی کشورمان است؛ این معضل به درستی در این سند مورد شناسایی قرار گرفته و بر ضرورت برطرف‌کردن آن، به عنوان یکی از موانع کلان پیشرفت اقتصادی در افق آینده تاکید شده است؛ این نکته نشان می‌دهد که سند الگو همگام با نگاه به نقطه مطلوب آینده، به پیچ تاریخی کنونی که مشخون از بحران‌هاست، التفات کرده است.

نکته دهم: التفات به کارنامه و برنامه به نحو توانان
منتقد محترم تاکید ورزیده است که نمی‌توان بدون توجه به کارنامه ۴۰ساله جمهوری اسلامی ایران، اقدام به تدوین سند برای ۵۰ سال آینده کرد. این سخن، حقیقتی بزر است و صحیح است که باید به سمع و نظر آن پژوهشگر محترم و منتقد رساند که همه صاحب‌نظران و ایدپردازان حاضر در اندیشه‌های مرکز الگوی پیشرفت، به این نکته توجه داشته‌اند که باید وضعیت موجود را به درستی تصویر بکنیم و بعد از درک درست از وضعیت موجود، به فکر کام‌های پیش‌رانه آتی باشیم.

یادداشت

نظریه مازلو و جامعه‌ما

مهدی قدیمی*

● گفته می‌شود «جهان اجتماعی» بسیار پیچیده‌تر از جهان طبیعی است. در جهان طبیعی دانشمندان با پدیده‌های دست اول سروکار دارند و تبیین آنها کار نسبتا ساده‌ای است، درحالی‌که دانشمندان علوم اجتماعی با پدیده‌های دست‌چندم مواجه هستند و یک پدیده اجتماعی در لایه‌های مختلف پیچیده شده و تبیین آنها کار نسبتا پیچیده‌ای است. «اگوست کنت» می‌گوید علوم‌ی مانند ریاضی، فیزیک و… علوم ساده‌ای هستند که در آنها برهان غلط جای نمی‌گیرد، اما علم جامعه‌شناسی به‌دلیل اینکه ممکن است در آن برهان غلط جای بگیرد پیچیده‌تر از علوم طبیعی است و آخرین علمی است که از فلسفه جدا شده و به یافته‌های یقینی دست یافته است و بدین‌ترتیب استقلال خود را از فلسفه اعلام کرده است. به‌دلیل پیچیدگی پدیده‌های اجتماعی، دانشمندان علوم اجتماعی برای تبیین آنها از تئوری‌ها استفاده می‌کنند. بدون کمک‌گرفتن از تئوری‌ها، تبیین پدیده‌های اجتماعی ممکن نخواهد شد. درواقع تئوری‌های علوم اجتماعی تنها برای یادگیری نیستند، بلکه تئوری‌ها ابزار کار یک دانشمند علوم اجتماعی برای تبیین پدیده‌های اجتماعی هستند. یکی از این تئوری‌ها که کاربرد فراوانی در رشته‌های مختلف علوم اجتماعی دارد، نظریه با هرم «آبراهام مازلو» است. طبق این تئوری، نیازهای انسانی به ترتیب ارضا می‌شوند. یعنی ابتدا باید نیازهای فیزیولوژیکی ارضا شوند تا نیازهای غیرفیزیولوژیک محقق شوند. طبق هرک مازلو نیازهای انسانی به شرح ذیل به ترتیب مهم می‌شوند (بعضی‌ها آن را به پنج مرحله تقسیم می‌کنند، ولی ما در اینجا آن را به هشت مرحله تقسیم کرده‌ایم تا دقت آن بیشتر شود):

۱- نیازهای اولیه فیزیولوژیکی (مانند نیاز به غذا، آب، هوا… که همه جنبه فیزیولوژیکی دارند)
۲- نیاز به امنیت (مانند نیاز به امنیت بدنی، شغلی، مالی، سلامتی و…)
۳- نیاز به عشق و محبت و تعلق خاطر (مانند نیاز به رابطه با دوستان، ارتباط با خانواده، احساس صمیمیت و…)
۴- نیاز به امنیت درونی (مانند نیاز به اعتمادبه‌نفس، دریافت احترام از طرف دیگران، احساس عزت‌نفس و…)
۵- نیازهای شناختی (مانند پذیرفتن واقعیت، عدم پیش‌داوری، شناخت عاطفی، شناخت عقلانی و…)
۶- نیازهای زیبایی‌شناسی (مانند خودانگیزشی، رضایت از خود، توجه به زیبایی‌های هنری و…)
۷- نیاز به خود شکوفایی (مانند بروز خلاقیت، رشد اجتماعی و…)
۸- نیاز به تعالی (مانند اخلاق‌مداری، صداقت، اعتماد و…)

هرم «آبراهام مازلو»، نظریه‌پرداز کلاسیک مدیریت، در مورد نیازهای اساسی انسان است که به‌ترتیب ارضا می‌شوند. این‌نظریه در میان بینش‌های حاصل از جنبش روابط انسانی در مدیریت، مقارن با دوران رکود اقتصادی بزرگ غرب مطرح شد و از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و نظریه‌ای بنیادین محسوب می‌شود. این نظریه از نظریه‌های محتوایی در مورد انگیزش رفتار به شمار می‌آید.نظریه‌های محتوایی چستی و چرایی رفتارهای برانگیزخه را شرح می‌دهد. هرچند نظریه‌های تکمیلی زیادی بر آن نوشته شده ولی در هیچ‌کدام از این نظریه‌ها تئوری مازلو به لحاظ علمی رد نشده است. مهم‌ترین نکته در این نظریه همان‌طور که گفته شد این است که نیازهای انسانی به ترتیب ارضا می‌شوند و تا نیازهای پایه‌ای و زیستی ارضا نشوند، نیازهای بعدی در انسان شکل نمی‌گیرند در نتیجه محقق نیز نخواهند شد. این تئوری کمک زیادی به تبیین و تشریح رفتارهای انسان‌ها در جوامع انسانی می‌کند. در همین ارتباط، یک فیلسوف بزرگ گفته است که انسان‌ها بیش از آنکه به اخلاق، فرهنگ، هنر و… نیاز داشته باشند؛ به غذا، آب، پوشاک، مسکن و… نیاز دارند. بر اساس این دو نظریه بنیادین، حکومت‌ها در جوامع انسانی برای ارتقای فرهنگ، اخلاق، هنر، معنویات و نیازهای دیگر غیرمادی، باید نیازهای مادی و زیستی انسان‌ها را برطرف کنند. بر اساس این تئوری، دولت ایران برای تداوم حاکمیت خویش باید ابتدا درصدد برطرف‌کردن نیازهای فیزیولوژیکی انسان‌ها مانند غذا، آب، پوشاک، مسکن و… باشد. باید توجه داشت که اداره‌کردن جامعه با کنترل ظاهری آن فرق دارد. به عقیده بسیاری از صاحب‌نظران علوم اجتماعی، نظام اجتماعی ایران یک نظام در حال گذر از یک حالت سنتی به حالتی مدرن است. در این مرحله گذر با بحران‌های مختلف مواجه است که باید این بحران‌ها حل شوند. با تغییر دولت در ایران، دولت جدید باید با این مسائل به صورت علمی و آگاهانه برخورد کند و درصدد حل آن باشد و نه فقط صورت‌مسئله را پاک کرده و با آن روارونه جلوه دهد. با حل‌نشدن، مسئله از بین نمی‌رود و فقط می‌ماند و بزرگ‌تر و عمیق‌تر می‌شود. درحال‌حاضر جامعه ما از فواق اجتماعی کافی برخوردار نیست.

ادامه در صفحه ۳